

Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Mesleğe Yönelik Tutumları

Güngör KESKİNKILIÇ YUMUŞAK, Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
gyumusak@konya.edu.tr

Öz: Bu çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Bu çerçevede, 1. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları ne düzeydedir? 2. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? 3. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri bölümlere göre farklılaşmakta mıdır? 4. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? 5. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları bölümlere göre farklılaşmakta mıdır? 6. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında bir ilişki var mıdır? sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır. Araştırma, 2010-2011 bahar döneminde genel ve ilişkisel tarama modelleri kullanılarak Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde okuyan son sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte kızların yansıtıcı düşünme eğiliminde erkeklere göre daha yüksek puanlar adıkları belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme eğilimlerinin bölümlere göre farklılaştığı da araştırmanın diğer sonuçları arasındadır. Ayrıca araştırma sonunda öğrencilerin tutum puanlarının ortalama düzeyde olduğu, tutum puanları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yansıtıcı düşünme, öğretmenlik mesleği, hizmet öncesi eğitim, tutum, eğilim

Reflective Thinking Tendencies of Preservice Teachers and their Attitudes towards the Teaching Profession

Abstract: The aim of this study is to determine the correlation between current tendency towards reflective thinking of preservice teachers and their attitudes toward teaching profession. For the examination of the correlation, the answers of the following questions are analysed. 1. What is the level of preservice teachers' tendency towards reflective thinking and attitudes toward teaching profession? 2. Is gender a determinant for the tendency towards reflective thinking? 3. Is gender a determinant for the attitudes towards the teaching profession? 4. Does the field of study affect the tendency towards reflective thinking? 5. Does the field of study affect the attitudes toward teaching profession? 6. Is there any correlation between the current tendency of teacher candidates towards reflective thinking and their attitudes toward teaching profession? In this research, the descriptive model is used for the relational survey and general survey. The study was performed with the teacher candidates, i.e. the senior students of Necmettin Erbakan University Ahmet Kelesoglu Education Faculty in 2010-2011 spring semester. At the end of the research it is seen that preservice teachers have reflective thinking tendency. The scores of the reflective thinking tendencies of the female preservice teachers towards the male preservice teachers were at a relatively high. According to the other research results reflective thinking tendencies were differentiate in respect to the branches. Additionally it is seen that attitude scores of preservice teachers were average level and there is meaningful correlation between reflective tendencies and attitudes toward teaching profession.

Key Words: Reflective thinking tendency, teaching profession, preservice teacher education, attitude

1. GİRİŞ

Ülkemizde MEB (2005) tarafından geliştirilen temel eğitime destek projesi kapsamında öğretmenler için genel yeterlik alanlarından biri olarak kabul edilen yansıtıcı düşünme (Tok, 2008), yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan programlarda kullanılması önerilen bir yaklaşımdır (Bıyıklı ve ark., 2008). 'Yansıtıcı düşünme, örtük olan öğrenme alışkanlıklarını ortaya çıkarmaya, eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerisi geliştirmeye, karşılaşılan problemlere strateji geliştirmeye ve teknik boyutta yapılan işe yönelik iyileştirme süreci geliştirmeye yardımcı olacak bir beceridir.' (Kızılkaya ve Aşkar, 2009: 90). Yansıtıcı düşünme kavramı son yıllarda üzerinde bir çok araştırma yapılan, temelde Dewey'in düşünmeye ilişkin tanımlamalarıyla şekillenen bir kavramdır. Dewey (1933) yansıtıcı düşünmeyi araştırma ve sonuca odaklanan bir problem çözme süreci olarak tanımlamıştır. Schön (1983; aktaran: Şahin, 2009) yansıtıcı düşünmeyi ders sırasında uygulanışı ve ders sonrasında uygulanışı bakımından iki farklı şekilde tanımlamış, öğretmenlerin ve öğrencilerin ders sırasında ve ders sonrasında süreci ayrıntılı olarak düşünmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Yansıtıcı düşünme, kazandırılması gereken bir öğretmen niteliği olarak sıklıkla karşımıza çıkmakta ve yansıtıcı düşünmeyi geliştiren uygulamalar ile ilgili bir çok araştırmaya rastlanmaktadır (Roskos, Vukelich ve Risko, 2001; Kaplan ve ark, 2007; Etscheidt, Curran ve Sawyer, 2012; Hatton ve Smith, 1995, Köksal ve Demirel, 2008; Koç ve Yıldız, 2012; Ekiz, 2006). Yansıtıcı düşünen bir öğretmenden, öğretim etkinlikleri üzerinde düşünüp yansıtıcılar yapması, eleştirilere açık olması, öğretim etkinliklerinden sorumlu olduğunun bilincinde olması, öğretim becerilerini geliştirmek üzere kuram ve uygulamaları araştırması, böylece etkili bir öğretmen olma yolunda kendini değiştirmesi beklenir (Ünver, 2010). Yansıtıcı düşünme hem öğretmen hem de öğrencilerin davranış ve tutumlarını etkiler. Yansıtıcı düşünme sürecinde öğretmenler yaptıkları hataları kabul edip düzeltebilen, öğrencilere merak uyandırıcı ve anlaşılır bir biçimde bilgileri sunan ve bilgi edinmelerinde rehber olan, öğrenciler ise düşündüklerini yansıtan, mantıklı ve düşünceli bireyler olma yolunda çaba sarfeden nitelikte bireyler olma yolunda ilerlerler (Demirel, 2010). Yansıtıcı yaparken geçmiş deneyimlerimizi yeni bilgilerimiz ışığında yeniden düşünürüz. Bu sayede yansıtıcı geçmiş deneyimlerimizden sonuçlar çıkarmamızı ve gelecekte yapacağımız aktiviteleri geliştirebilmemizi sağlar (Wade ve Yarbrough, 1996).

Alanyazında öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerileri ve eğilimlerini belirleyen ve yansıtıcı düşünmenin cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölüm ve branş değişkenlerine göre incelendiği araştırmalara rastlanmaktadır. Bu araştırmalardan bir çoğunda yansıtıcı düşünme ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadığı (Şahin, 2011; Tümkaya ve Hurioglu, 2013; Durdukoca ve Demir, 2012; Gedik ve ark, 2014; Şahin, 2011; Saygılı ve Tehnelde, 2014) belirlenirken bazı araştırmalarda (Duban ve Yelken, 2010; Erdoğan ve Şengül, 2014, Aydın ve Çelik, 2013) bayanlar lehine anlamlı bir farklılık gözlemlendiği belirtilmiştir. İlköğretim öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimini branş, cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre inceleyen Durdukoca ve Demir (2012) branşa, cinsiyete ve kıdeme göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin farklılaşmadığını belirlemişlerdir. Benzer şekilde Ergüven (2011) yaptığı araştırma sonucunda öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerileri arasında cinsiyet, yaş, branş ve kıdem özelliklerine göre anlamlı bir fark olmadığını belirlemiştir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeyleri konusundaki çalışmaların sonuçları incelendiğinde Duban ve Yelken (2010), araştırmalarında öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğiliminde olduklarını ayrıca öğretmen adaylarının gerek sahip oldukları kişisel ve mesleki özelliklerin, gerekse sahip olmayı hedefledikleri öğretmen özelliklerinin yansıtıcı öğretmen özellikleriyle örtüştüğünü belirlemişlerdir. Benzer şekilde Hasırcı ve Sadık (2011) sınıf öğretmenleri ile ilgili yaptıkları çalışmada ve Durdukoca ve Demir

(2012) ilköğretim öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada öğretmenlerin genel olarak yüksek düzeyde yansıtıcı düşünme eğilimi gösterdiklerini belirlemişlerdir. Ergüven (2011) de araştırmasında ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin yüksek düzeyde yansıtıcı düşünme eğiliminde olduklarını gözlemlemiştir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının orta düzeyde yansıtıcı düşünme eğiliminde olduklarını (Gedik ve Ark, 2010; Erdoğan ve Şengül, 2014) ve öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri bakımından hizmet içi eğitimle desteklenmeleri gerektiğini öneren çalışmalara da rastlanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarını değerlendirdiği araştırmasında Yorulmaz (2006) sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye yönelik herhangi bir hizmet-içi eğitim almadıklarını, sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğrencilerin bireysel gelişimine dönük çalışmaların önemsenmediğini, öğrencilerin düşüncelerini zenginleştirecek stratejilerin sınıfta yeterince uygulanmadığını belirlemiştir. Benzer şekilde, İngilizce öğretmenlerinin eleştirel ve yansıtıcı düşünme düzeyleri üzerinde yaptıkları çalışma sonunda Meral ve Semerci (2009), İngilizce öğretmenlerinin genel olarak yansıtıcı düşündüklerini, ancak “mesleğe bakış” ve “sürekli ve amaçlı düşünme” alt boyutlarında kısmen yansıtıcı düşündüklerini ve bu konuda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirlemişlerdir.

Alanyazında yansıtıcı düşünme ile diğer düşünme türleri ve ya öğretmen özellikleri ilgili ilişkisel bağlantıların incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır. Bunlardan eleştirel ve yansıtıcı düşünme arasındaki ilişki düzeyini araştıran çalışmalar (Meral ve Semerci, 2009; Evin Gencil ve Güzel Candan, 2014) örnek gösterilebilir. Ayrıca öğretmenlerin bilinçli farkındalıkları ve yansıtıcı düşünme düzeyleri (Baysal ve Demirbaş, 2012), yansıtıcı düşünme yetenekleri ve otorite odakları (Mewborn, 1999), kontrol odağı ve yansıtıcı düşünme arasındaki ilişkiyi inceleyen (Norton, 1997) çalışmalara da rastlanmaktadır. Alanyazında ayrıca yansıtıcı düşünmeye dayalı uygulamaların öğrencilerin başarılarına, dersteki performanslarına, tutumlarına, öğrenmenin kalıcılığına, bilimsel süreç becerilerinin gelişimine, problem çözme becerisinin gelişimine etkisini inceleyen (Bölükbaş, 2004; Cisero, 2006; Köksal, 2006; Tok, 2008a; Tok, 2008b Kızılkaya, 2009; Kırnık, 2010; Şahin, 2010; Keskinkılıç, 2011; Ersozlu ve Kuzu, 2011; Baş ve Beyhan, 2012; Yıldırım ve Pınar, 2015) birçok çalışmaya rastlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile tutum, öğrenilmiş çaresizlik, motivasyon, iş doyum vb. gibi duyuşsal özellikleri bir arada inceleyen çalışmaların az sayıda olduğu gözlenmektedir. Yansıtıcı düşünmenin hangi tür öğretmen özellikleri ile ilişkili olduğunu belirlemek yansıtıcı düşünmeyi geliştirici uygulamalara rehberlik etmesi bakımından önemlidir. Bu bakımdan yansıtıcı düşünme ile duyuşsal özellikler arasındaki ilişkileri inceleyen daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki etkinliklerini belirleyen ve bu nedenle üzerine çok çalışılan duyuşsal özelliklerden biri de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumdur. Paykoç (1997: Aktaran: Bulut, 2009)'a göre duyuşsal sözcüğü, duygular, değerler, inançlar, kişilik ve sosyal ilişkiler ile ilgili özellikleri kapsamaktadır. Öğretmenlerde bu özelliklerin gelişmesi gerekir. Bu nedenle, gerek yükseköğretim öğretmen yetiştirme programları gerekse öğretim elemanları, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik güçlü bir inanç sistemi geliştirmelerine katkıda bulunmalıdır. Başaran (1985), olumlu tutumun önemine değinmiş, eğitimin bireyde olumlu tutum geliştirmesi gerektiğini çünkü olumsuz tutumun bireyin güdülenmesini, bilgi ve becerilerini kullanabilmesini, bireyin sorun çözme becerilerini geliştirmesini engelleyebileceğini belirtmiştir. Tutum kavramı ile ilgili olarak her bilim insanı çalışma alanlarına göre farklı tanımlar ortaya koymuşlardır.

Fidan (1985, 80) tutumu, “bir kişinin belli eşya, olay, nesne, durum vb. ye karşı vaziyet alışı” olarak tanımlamaktadır. Krech (1965: 26, Aktaran: Temizkan, 2008) tutum kavramını

“bireyin yaşamındaki bir olaya karşı güdüsel, duygusal, algısal ve zihinsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi” olarak tanımlamaktadır (Temizkan, 2008, 462).

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını karşılaştırmalı olarak inceleyen Bulut (2009) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının üniversite ve cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini, anabilim dalı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Bunun yanında Tekerek ve Polat (2011) cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Çapri ve Çelikkaleli (2008), yaptıkları araştırmada; öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde cinsiyetin önemli bir etkisinin olduğunu, kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına nazaran öğretmenliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu, program ve fakülte değişkenlerinin ise anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır.

Alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarında yansıtıcı düşünmeye dayalı etkinliklerin tutumları etkileme düzeylerini inceleyen Tok (2008b) yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinlikleri araştırmasında kullanmış ve bu etkinliklerin öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını ve performanslarını olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu nedenle temelde bu çalışmada tutumlarla yansıtıcı düşünme arasında bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve yansıtıcı düşünme eğiliminin belirlenmesi, cinsiyet ve bölümlere göre tutumda ve yansıtıcı düşünme eğiliminde farklılık olup olmadığının tespit edilmeye çalışılması da kapsam dâhilinde tutulmuş ve bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ve yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlenmesinde genel tarama modeli (Karasar, 2005), kullanılmış, diğer taraftan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimlerinin birlikte değişip değişmediğinin belirlenmesinde ve birlikte değişiyorlarsa bunun ne şekilde olduğunun tespit edilmesinde ilişkisel tarama modeli (Karasar, 2005) kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise toplam 8 bölümden seçilen ve eğitim fakültesinin 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 235 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu öğretmen adaylarının 90'ı erkek (%38,3), 145'i ise kız öğrencilerden (%61,7) oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği (ÖMTÖ)

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile Çetin (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Beşli likert tipinde oluşturulan ölçekte 15'i olumsuz 20'si olumlu olmak üzere 35 madde bulunmaktadır. Ölçek, olumlu cümleler "kuvvetle katılıyorum" seçeneğinden "asla katılmam" seçeneğine doğru "5, 4, 3, 2, 1" şeklinde puanlanırken, olumsuz cümleler de bunun tam tersi olarak "kuvvetle katılıyorum" seçeneğinden "asla katılmam" seçeneğine doğru "1, 2, 3, 4, 5" şeklinde puanlanmaktadır. Sevgi, değer ve uyum olmak üzere üç boyuttan oluşan ölçek hem toplam puan hem de üç alt boyut için ayrı puan vermektedir. Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ölçeğin toplamı için .95, sevgi boyutu için .95, değer boyutu için .81, uyum boyutu için .76'dır. Aşkar ve Erden (1968) tarafından geliştirilen benzer bir ölçek kullanılarak ölçeğin geçerliliği test edilmiş ve elde edilen korelasyon katsayılarının, toplam düzeyde $r=.85$, sevgi boyutu için $r=.97$, değer boyutu için $r=.57$ ve uyum boyutu için $r=.74$ olarak bulunduğu belirlenmiştir.

2.3.2. Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (YANDE)

Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeği Semerci (2007) tarafından öğretmen ve öğretmen adayları için geliştirilmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre YANDE ölçeğinin KMO değeri 0.909 ve Bartlett testi değeri 6811,461 (Sd: 595, $p<0.05$)'dir. 35 maddelik ölçekte 7 alt boyut (Sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik, sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik, araştırmacı, öngörülül ve içten olma, mesleğe bakış) bulunmaktadır. Ölçek, "Tamamen katılıyorum" ile "Hiç katılmıyorum" arasında değişen 5 dereceli olarak puan aralığı verilmiş olup açıkladığı varyans 53.268 ve güvenirlik katsayısı 0.908'dir.

2.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda cinsiyet ve bölüm bilgisi ile ilgili sorular yer almaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Versiyon 18.0) programı kullanılarak analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi saptamayı amaçladığından istatistik tekniklerinden Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Tutum ve yansıtıcı düşünme düzeyleri ile ilgili ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmış, bununla birlikte cinsiyet ve bölümlere göre tutum puanlarının ve yansıtıcı düşünme eğilimleri puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için t-testi ile Tek Faktörlü Varyans Analizinden (ANOVA) de yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen bulgular araştırma sorularına göre sırasıyla verilmiş ve tabloleştirilmiştir.

3.1. Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ve Mesleğe Yönelik Tutum Düzeyleri

Öğrencilerin ÖMTÖ ve YANDE puanlarına ilişkin n sayıları, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum” ve “Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri” Puanlarına İlişkin n Sayıları, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	n	Ortalama	Standart Sapma
Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (Toplam)	235	132,2213	20,94544
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	235	26,8298	5,87810
Açık Fikirlilik	235	22,7745	4,18537
Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	235	19,2723	3,70756
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	235	16,8979	3,25914
Araştırmacı	235	23,1617	4,86214
Öngörülü ve İçten olma	235	15,2000	3,49212
Mesleğe Bakış	235	8,0851	2,19196
Öğretmenlik Mesleği Tutum (Toplam)	235	113,9787	9,29454
Sevgi	235	73,5106	7,51430
Değer	235	25,2340	3,30638
Uyum	235	15,2340	2,94546

Tablo 1’den görüldüğü üzere öğrencilerin mesleki tutum düzeylerinin ($X = 113,98$) ortalama denilebilecek düzeyde, yansıtıcı düşünme eğilimlerinin ise ($X = 132,22$) ise yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

3.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mesleğe Yönelik Tutum Düzeyleri Ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin n sayıları, ortalama, standart sapma ve t- değerleri Tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2: Mesleğe Yönelik Tutum ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

	n		\bar{X}		ss		t	p
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek		
Tutum (Toplam)	145	90	114,71	112,8	9,73	8,46	1,536	0,126
Sevgi	145	90	74,41	72,07	7,72	6,96	2,343	0,020*
Değer	145	90	25,06	25,52	3,28	3,35	-1,053	0,293
Uyum	145	90	15,25	15,21	3,22	2,83	0,094	0,925
Yansıtıcı Düşünme (Toplam)	145	90	134,35	128,79	20,19	21,79	1,992	0,048*
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	145	90	27,39	25,92	5,45	6,43	1,875	0,062
Açık Fikirlilik	145	90	23,30	21,92	3,86	4,55	2,486	0,014*
Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	145	90	19,68	18,61	3,53	3,91	2,171	0,031*
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	145	90	16,98	16,77	3,30	3,20	0,485	0,628
Araştırmacı	145	90	23,54	22,56	4,84	4,86	1,510	0,132
Öngörülü ve İçten olma	145	90	15,31	15,02	3,31	3,78	0,614	0,540
Mesleğe Bakış	145	90	8,14	7,99	2,32	2,13	0,529	0,597

P<.05

Tablo 2 incelendiğinde tutum toplam puanlarında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın görülmediği izlenmektedir ($t=1.536$, $p<.01$). Tutum alt boyutlarına bakıldığında sevgi alt boyutunda kızların puanı erkeklerin puanına göre daha yüksektir ve bu anlamlı bir farklılık olarak görülmektedir ($t=2.343$, $p<.05$). Yansıtıcı düşünme eğilimlerine bakıldığında kızların puanı erkeklerin puanına göre anlamlı derecede yüksek görünmektedir ($t=1.992$, $p<.05$). Yansıtıcı düşünme alt boyutlarından açık fikirlilik ($t=2.486$, $p<.05$) ve sorgulayıcı ve etkili öğretimde ($t=2.171$, $p<.05$) kızların erkelere göre daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir.

3.3. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre yansıtıcı düşünme eğilimleri

Öğrencilerin bölüm değişkenine göre “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin n sayıları, ortalama, standart sapma ve tek yönlü ANOVA değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Düzeylerine İlişkin ANOVA Analizi sonuçları

No	Grup	n	\bar{X}	ss	F	p	FARK
1	İngilizce Öğretmenliği	40	137,00	20,210	3,914	0,00	1-3
2	Türkçe Öğretmenliği	39	123,49	22,245			2-6
3	Bilgisayar Öğretmenliği	29	121,10	21,119			3-6
4	Sınıf Öğretmenliği	33	132,55	18,267			3-7
5	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	131,48	20,166			
6	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	20	141,95	17,840			
7	Okul öncesi Öğretmenliği	40	136,53	20,439			
8	Fen Bilgisi Öğretmenliği	13	140,69	16,408			
	Toplam	235	132,22	20,946			

$P<.05$

Bölümlere göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlenmesi için yapılan Tek yönlü ANOVA analizi sonrasında bölümler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<.05$). Farkın kaynağına bakmak için Tukey testi yapılmış ve sonuçlar a göre İngilizce öğretmenliği adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimi bakımından anlamlı derecede yüksek düzeyde puan elde ettikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde matematik, fen bilgisi ve okul öncesi okumakta olan öğretmen adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimi bakımından daha yüksek puanlar elde ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca ilköğretim matematik öğretmen adaylarının Türkçe öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimleri bakımından anlamlı derecede daha yüksek puan elde ettikleri görülmektedir.

3.4. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri

Öğrencilerin bölüm değişkenine göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin n sayıları, ortalama, standart sapma ve tek yönlü ANOVA değerleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Puanlarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

No	Grup	n	Ortalama	ss	F	p	Fark
1	İngilizce Öğretmenliği	40	115,100	9,184	2,430	0,020	3-7 3-8
2	Türkçe Öğretmenliği	39	112,333	9,240			
3	Bilgisayar Öğretmenliği	29	109,000	9,110			
4	Sınıf Öğretmenliği	33	113,606	8,154			
5	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	114,142	10,725			
6	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	20	115,050	9,202			
7	Okul öncesi Öğretmenliği	40	116,150	8,917			
8	Fen Bilgisi Öğretmenliği	13	118,923	8,210			
	Toplam	235	113,979	9,295			

P<.05

Bölgümlere göre Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumların belirlenmesi için yapılan Tek yönlü ANOVA analizi sonrasında bölümler arasında tutum puanları bakımından anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Farkın kaynağına bakmak için Tukey testi yapılmış ve sonuçlara göre okul öncesi öğretmen adaylarının ve fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgisayar öğretmeni öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek tutum puanı elde ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin, Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5 de gösterilmiştir.

Tablo 5. “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum” ve “Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri” Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları

	İlişki Katsayısı ve Anlamlılık	Yansıtıcı Düşünme (Toplam)	Sürekli ve Amaçlı Düşünme	Açık Fikirlilik	Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	Araştırmacı	Öngörülü ve İçten Olma	Mesleğe Bakış
Tutum (Total)	r	,514**	,268**	,446**	,599**	,444**	,253**	,303**	,364**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Sevgi	r	,563**	,303**	,505**	,643**	,477**	,291**	,331**	,353**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Değer	r	-,023	-,099	-,146*	,091	,034	,164*	-,004	-,079
	p	,724	,131	,026	,166	,602	,012	,950	,229
Uyum	r	,212**	,182**	,283**	,149*	,146*	-,127	,118	,336**
	p	,001	,005	,000	,023	,026	,052	,072	,000

*p<.05 **p<.01

Tablo 5 te görüldüğü gibi, öğrencilerin tutum toplam puanı ile yansıtıcı düşünme eğilimleri toplam puanı ($r=.514$; $p<.01$) ve yansıtıcı düşünmenin tüm alt boyutları Sürekli ve Amaçlı Düşünme ($r=.268$; $p<.01$), Açık Fikirlilik ($r=.446$; $p<.01$), Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim ($r=.599$; $p<.01$), Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik ($r=.444$; $p<.01$), Araştırmacı ($r=.253$; $p<.01$), Öngörülü ve İçten Olma ($r=.303$; $p<.01$) ve Mesleğe Bakış ($r=.364$; $p<.01$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Mesleğe ilişkin tutum boyutlarından sevgi boyutu ile yansıtıcı düşünmenin tüm boyutları arasında; Sürekli ve Amaçlı Düşünme ($r=.303$; $p<.01$), Açık Fikirlilik ($r=.505$; $p<.01$), Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim ($r=.643$; $p<.01$), Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik ($r=.477$; $p<.01$), Araştırmacı ($r=.291$; $p<.01$), Öngörülü ve İçten Olma ($r=.331$; $p<.01$) ve Mesleğe Bakış ($r=.353$; $p<.01$) pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Değer boyutu ile açık fikirlilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r=-.146$, $p<.05$), araştırmacılık ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r=.164$, $p<.05$) olduğu görülmektedir. Ayrıca Uyum boyutu ile Sürekli ve Amaçlı Düşünme ($r=.182$; $p<.01$), açık fikirlilik ($r=.283$, $p<.01$), sorgulayıcı ve etkili öğretim ($r=.149$, $p<.05$), öğretim sorumluluğu ve bilimsellik ($r=.146$, $p<.05$) ve Mesleğe bakış ($r=.336$; $p<.01$) arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

4. TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç alanyazında yer alan bir çok araştırmanın (Yorulmaz, 2006; Duban ve Yelken, 2010; Semerci ve Kılınc, 2010; Şahin, 2011; Hasırcı ve Sadık, 2011; Durdukoca ve Demir, 2011; Ergüven, 2011) sonucuyla tutarlılık göstermektedir. Bunun yanında farklı olarak bazı araştırmalar yansıtıcı düşünme konusunda öğretmen ve öğretmen adaylarının orta düzeyde olduklarını (Gedik ve Ark, 2010; Erdoğan ve Şengül, 2014) ve yansıtıcı düşünmenin bazı alt boyutları konusunda hizmet içi kurslarla desteklenmeleri gerektiğini (Meral ve Semerci, 2009) belirtmişlerdir.

Bölgelere göre yansıtıcı düşünme düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgulara bakıldığında İngilizce öğretmenliği adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimi bakımından anlamlı derecede yüksek puan elde ettikleri belirlenmiştir. Benzer sonuçlar matematik, fen bilgisi ve okul öncesi öğretmen adayları için de söylenebilir. Bu bölümlerde okumakta olan öğretmen adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimi bakımından daha yüksek puanlar elde ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte ilköğretim matematik öğretmen adaylarının da Türkçe öğretmen adaylarına göre yansıtıcı düşünme eğilimleri bakımından anlamlı derecede daha yüksek puan elde ettikleri belirlenmiştir. Yukarıda bahsedilen alanyazındaki diğer araştırmaların sonuçları ve bu araştırmanın sonuçları dikkate alındığında öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri ve eğilimleri ne düzeyde olursa olsun özellikle hizmet öncesi eğitimde ne derecede yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinlik ve uygulamalarla desteklendiklerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür çalışmalar bölümler arasında yansıtıcı düşünme eğilimlerinin neden farklılaştığı konusunda da veri sağlayacaktır. Nitekim sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarını değerlendirdiği araştırmasında Yorulmaz (2006) sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye yönelik herhangi bir hizmet-içi eğitim almadıklarını, sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğrencilerin bireysel gelişimine dönük çalışmaların önemsenmediğini, öğrencilerin düşünmelerini zenginleştirecek stratejilerin sınıfta yeterince uygulanmadığını belirlemiştir. Bölümlere göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin neden farklılaştığı konusunda bölüm öğretim elemanlarının yaklaşımları ve uygulamaları da eğitim sürecinde öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini etkileyebilen bir değişken olarak düşünülebilir. Bu konuda yapılacak araştırmalar bu soruların cevaplarını daha da belirginleştirecektir.

Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kızların puanının erkeklerin puanına göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme alt boyutlarından açık fikirlilik ve sorgulayıcı ve etkili öğretimde kızların erkeklere göre daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuç, bazı araştırma sonuçları (Duban ve Yelken, 2010; Erdoğan ve Şengül, 2014, Aydın ve Çelik, 2013) ile tutarlılık göstermekle birlikte, cinsiyet değişkeninin yansıtıcı düşünme eğilimine herhangi bir etkisinin olmadığını belirleyen (Şahin, 2011; Tümkaya ve Hurioğlu, 2013; Durdukoca ve Demir, 2012; Gedik ve ark, 2014; Şahin, 2011; Saygılı ve Tehnelde, 2014) araştırma sonuçları ile zıtlık göstermektedir. Yansıtıcı düşünme alt boyutlarına bakıldığında açık fikirlilik ve sorgulayıcı ve etkili öğretim boyutunda kızların erkeklere göre daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuca benzer şekilde Semerci ve Kılınc (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha açık fikirli oldukları ve mesleğe daha olumlu baktıkları belirlenmiştir. Bu araştırma ve diğer araştırmalar birlikte ele alındığında cinsiyete göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin farklılaşp farklılaşmadığı konusunda ortak bir kaniya varılamamaktır. Ancak yine de yapılan araştırmalarda yansıtıcı düşünme eğilimleri ve alt boyutlarında sonuçların kız öğretmen adaylarının lehine çıkması bu sonucun nedeninin daha ayrıntılı olarak ele alınabileceğini araştırmalar yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç Bulut (2009)'un bu konudaki bulgusuyla tutarlılık gösterirken, Tekerek ve Polat (2011) ve Çapri ve Çelikkaleli (2008) nin yaptıkları araştırmanın bulguları ile karşıtlık göstermektedir. Tutum puanlarının bölümlere göre de farklılaştığı belirlenmiştir. Farkın kaynağına bakıldığında okul öncesi öğretmen adaylarının ve fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgisayar öğretmen adaylarına göre tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç tutumların anlamlı ölçüde ilişkili olduğu yansıtıcı düşünme ile ilgili bulgularla da benzerlik göstermektedir. Bölümlere göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin neden farklılaştığı konusunda bölüm öğretim elemanlarının yaklaşımları ve uygulamalarının eğitim sürecinde öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini etkileyebilen bir değişken olarak düşünülebileceği ve bu konuda yapılacak araştırmaların bu sorulara cevap bulabileceği belirtilmişti. Benzer şekilde tutumların da bölümlere göre farklılaşmasının nedenlerini ortaya koyacak araştırmalara ihtiyaç duyulduğu ve tutumların olumlu yönde geliştirilmesi konusunda önlemler alınması gerektiği görülmektedir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve yansıtıcı düşünme eğilimi arasındaki ilişkiye bakıldığında öğretmen adaylarının tutum toplam puanı ile yansıtıcı düşünme eğilimleri toplam puanı ve yansıtıcı düşünmenin tüm alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Tutum ve yansıtıcı düşünmenin alt boyutlarına bakıldığında; mesleğe ilişkin tutum boyutlarından sevgi boyutu ile yansıtıcı düşünmenin tüm boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun alt boyutlarından olan sevgi, öğretmen adaylarının mesleğe bağlılıklarını, mesleği tercih etmekten dolayı hissettikleri duyguları, mesleği sevip sevmeme durumlarını, isteyerek tercih edip etmeme durumlarını içeren bir tutum boyutu olması nedeniyle, bu tutum boyutunun öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme ve bu yolla mesleğine ilişkin yeterlilikte her zaman bir üst basamağa çıkma eğilimleri ile pozitif yönde ilişkili olması beklenen bir durumdur.

Mesleğe ilişkin tutumun değer boyutu ile yansıtıcı düşünmenin açık fikirlilik boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, araştırmacılık boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Değer boyutu ile yansıtıcı düşünmenin diğer boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca Uyum boyutu ile sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik,

sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik, mesleğe bakış arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile yansıtıcı düşünme eğilimi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin bulunması öğretmen yeterliliklerini artırmada önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yansıtıcı düşünmenin tutumlar üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalara (Tok, 2008b; Oruç, 2010) alanyazında rastlanmakla birlikte tutumların yansıtıcı düşünme üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalara da ihtiyaç olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının tutum düzeyleri ve yansıtıcı düşünme eğilimleri belirlenmiş, öğretmen adaylarının ortalama bir tutum düzeyine sahip oldukları, yansıtıcı düşünme eğiliminde ise daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Kız ve erkeklerin tutum puanlarında anlamlı bir farklılık gözlenmezken, yansıtıcı düşünme eğilimleri bakımından kızların erkeklere göre daha yüksek puan elde ettikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğretmen adaylarının tutum puanlarının ve yansıtıcı düşünme eğilimi puanlarının bölümlere göre farklılaştığı da belirlenmiştir.

Öğretmenlerin tutum puanları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin tutum toplam puanı ile yansıtıcı düşünme eğilimleri toplam puanı ve yansıtıcı düşünmenin tüm alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Mesleğe ilişkin tutum boyutlarından sevgi boyutu ile yansıtıcı düşünmenin tüm boyutları arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Değer boyutu ile açık fikirlilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, araştırmacılık ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca uyum boyutu ile sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik, sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik ve mesleğe bakış arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tutum ile yansıtıcı düşünme arasında anlamlı ve pozitif ilişkinin bulunması, eğitim ortamlarında öğretim elemanlarına öğretmen adaylarının yetiştirilmesi konusunda anlamlı bir veri niteliğindedir. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olarak olumlu tutum geliştirmeleri ve yansıtıcı düşünerek meslekte sürekli kendilerini geliştirmeleri yoluyla mesleğe etkin katılımında bulunmaları sağlanabilir. Alanyazında mesleğe ilişkin tutumlarla yansıtıcı düşünme arasındaki ilişkiyi ortaya koyan ya da mesleğe ilişkin tutumların yansıtıcı düşünmeyi ne derecede etkileyeceğini ortaya koyan yeteri kadar araştırma mevcut değildir. bu konuda yapılacak olana araştırmaların, sonuçları bakımından alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Yansıtıcı düşünme, çağımızda öğretmen yetiştirmede son yıllarda üzerinde en çok durulan ve kazandırılması gereken özelliklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle hizmet öncesi eğitimde öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerini geliştiren etkinliklerin ne derecede kullanıldığına ortaya çıkarılması ve bu tür etkinliklerin lisans eğitimi esnasında etkin kullanımı konusunda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

Aydın, M. ve Çelik, T. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (34)

Başaran, İ. E. (1994). *Eğitime Giriş* (4. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Baysal, N. ve Demirbaş, B. (2012). Sınıf Öğretmenliği Adaylarının Bilinçli Farkındalıkları ile Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 1(4)

- Bıyıklı, C., Veznedaroğlu, R. L., Öztepe, B. & Onur, A. (2008). *Yapılandırmacılığı Nasıl Uygulamalıyız*. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yay.
- Bölükbaş, F. (2004). *Yansıtıcı Öğretimin (Reflective Teaching) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutum ve Başarıları Üzerindeki Etkililiği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle Ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2009), 13-24
- Cisero, C.A. (2006). Does Reflective Journal Writing Improve Course Performance. *College Teaching*. Spring. 54(2), 231-236
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(15)
- Çelikkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 82-92.
- Çetin, 2006. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. (18), 28-37
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yay.
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. New York: D.C. Heath and Company.
- Duban, N. Ve Yelken, T.Y. (2010). Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ve Yansıtıcı Öğretmen Özellikleriyle İlgili Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 19(2)
- Durdukoca, Ş. F. ve Demir, M. (2012). İlköğretim Öğretmenlerinin Bazı Değişkenlere Göre Yansıtıcı Düşünme Düzeyleri ve Düşüncelerindeki Öğretmen Niteliklerinin Yansıtıcı Öğretmen Niteliklerine Uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(20)
- Etscheidt, S., Curran, C. M., Sawyer, C. M. (2012). Promoting Reflection in Teacher Preparation Programs: A Multilevel Model. *Teacher Education and Special Education*. 35(1)
- Ekiz, D. (2006). Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri. *İlköğretim Online*. 5(1)
- Erdoğan, F. ve Şengül, S. (2014). İlköğretim Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1)
- Ergüven, S. (2011). *Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersözlü, Z. N. ve Kuzu, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanan Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirme Etkinliklerinin Akademik Başarıya Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24(1).
- Evin Gencil, İ. ve Güzel Candan, D. (2014). Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*. 4(8).
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme Ve Öğretme*. İstanbul: Alkim Yayınları.

- Gedik, H., Akhan, N.E. ve Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*. IV/2. 113-130.
- Hasırcı, Ö. ve Sadık, F. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: 20, Sayı 2.
- Hatton, N., Smith, D. (1995). Reflection in Teacher Education. Towards Definition and Implementation. *Teaching and Teacher Education*. 11, Sayı 1.
- Kaplan, D.S., Rupley, W.H., Sparks, J., Holcomb, A. (2007). Comparing Traditional Journal Writing with Journal Writing Shared over E-mail List Serves as Tools for Facilitating Reflective Thinking: A Study of Preservice Teachers. *Journal of Literacy Research*. 39(3)
- Keskinkılıç, G. (2010). *İlköğretim 7. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersinde Uygulanan Yansıtıcı Düşünmeye Dayalı Etkinliklerin Bilimsel Süreç Becerilerinin Gelişimine Ve Başarıya Etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Kırnık, D. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.
- Kızılkaya, G. (2009). *Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri İle Desteklenmiş Web Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Problem Çözme Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Kızılkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*. 34, Sayı 154.
- Koç, C. Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik Uygulamasının Yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*. 37(164)
- Köksal, N. (2006). *Yansıtıcı Düşünmenin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarına Katkıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Köksal, N., Demirel, Ö. (2008). Yansıtıcı Düşünmenin Öğretmen Adaylarının Uygulamalarına Katkıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (34)
- Krech, D. Ve Grutchfield, R. (1965). *Sosyal Psikoloji, (Nazariyeler Ve Problemler)* (Çev. E. Güngör). İstanbul: Baha Matbaası.
- Meral, E. ve Semerci, Ç. (2009). Yeni İlköğretim İngilizce Programını Uygulayan Öğretmenlerin Eleştirel Ve Yansıtıcı Düşünceleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*. 8(1)
- Mewborn, D.S. (1999). Reflective Thinking Among Preservice Elementary Mathematics Teachers. *Journal of Research In Mathematics Education*. 30(33), 316-341.
- Norton, J. L. (1997). Locus of Control and Reflective Thinking in Preservice Teachers. *Education*. 117(3).
- Oruç, İ. (2000). *Effects of reflective teacher training program on teachers' perception of classroom environment and on their attitudes toward teaching profession*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Roskos, K., Vukelich, C. ve Risko, V. (2011). Reflection and Learning to Teach Reading: a Critical Review of Literacy and General Teacher Education Studies. *Journal of Literacy Research*. 33(4)

- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(3)
- Semerci, N. ve Kılınc, H.H. (2010). İlköğretim Birinci Kademe ve İkinci Kademe Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri (Elazığ İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 9(1)
- Şahin, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarına Öğretim Tekniklerinin Yansıtıcı Öğretim Etkinlikleriyle Öğretilmesinin Akademik Başarıya Etkisi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, (9)1, 28-33.
- Şahin, A. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(37)
- Tekerek, M. Ve Polat, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6, Sayı 3.
- Tok, Ş. (2008a). Fen bilgisi dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 7(3), 557-568.
- Tok, Ş (2008b). Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına, Performanslarına ve Yansıtımlarına Etkisi. *Eğitim ve Bilim*: 33(149)
- Tümekaya, S. ve Hurioglu, L. (2013). Öğretim Elemanlarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22(1)
- Ünver, G. (2010). *Yansıtıcı Düşünme: Eğitimde Yeni Yönelimler*. (Ed: Özcan Demirel). Pegem Akademi Yay: Ankara.
- Wade, R.C. ve Yarbrough, D.B.(1996). Portfolios: A Tool for Reflective Thinking in Teacher Education. *Teacher and Teacher Education*. 12(1)
- Yıldırım, T. ve Pınar, A. (2015). Coğrafya öğretiminde yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretimin öğrenci başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Marmara Coğrafya dergisi*. (31)
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişkin Görüş Ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

SUMMARY

Reflective thinking is regarded as one of the most important skills in teacher quality assessments. A teacher with reflective thinking capability is supposed to reflect certain characteristics; such as making reflections during teaching activities, having responsible about teaching activities, searching for theories and applications in order to improve teaching skills. Hence, self-development process is crucial for being a well trained teacher.

During a reflective thinking process, the teacher should make self-criticism in order to improve the teaching. In reflective thinking, early experiences are re-evaluated in consideration with new learning activities. Therefore, reflections are used to make new conclusions from past experiences and improve future activities.

Together with reflective thinking, teacher's attitude toward teaching proficiencies is another important qualification for the teacher effectiveness. Positive attitudes have positive effects on motivation, knowledge usage, and problem solving skills. Therefore, in order to improve teachers' attitudes towards teaching proficiencies, curriculum implementers are supposed to support the process with the help of a well designed teacher education curriculum.

In previous studies about reflective thinking, there is a lack of research seeking the relationship between reflective thinking and attitude, as well as other affective features. With regards to a better guidance on applications developing reflective thinking skills, it is crucial to determine which teacher features are related to the reflective thinking skills. Therefore, more research is needed to discover relations between reflective thinking and affective features of teachers. This study is designed to find out the relationship between reflective thinking and the attitudes towards teaching profession. Additionally, the level of reflective thinking tendency and the level of attitude towards profession, and the effects of gender and class level are studied. For this purpose, the following research questions are analyzed.

1. What is the level of preservice teachers' tendency towards reflective thinking and attitudes toward teaching profession?
2. Is gender a determinant for the tendency towards reflective thinking?
3. Is gender a determinant for the attitudes towards the teaching profession?
4. Does the field of study affect the tendency towards reflective thinking?
5. Does the field of study affect the attitudes toward teaching profession?
6. Is there any correlation between the current tendency of teacher candidates towards reflective thinking and their attitudes toward teaching profession?

In this research, the descriptive model is used both for the relational survey and the general survey. The study was performed with teacher candidates, who are the senior students of Necmettin Erbakan University Ahmet Kelesoglu Education Faculty. The survey papers were delivered to and collected from students during 2010-2011 Spring semester . Data was collected by using Reflective Thinking Tendency Scale for Teachers and Pre-service Teachers and Attitudes Toward Teaching Profession Scale. The analysis was performed by using t test, ANOVA and Pearson Corelation methods in the SPSS 12.0 software.

At the end of the research it is observed that preservice teachers have reflective thinking tendency. The scores of the reflective thinking tendencies of the female preservice teachers towards the male preservice teachers are relatively high. Additionally, it is observed that attitude scores of preservice teachers are at an average level, and there are no differences between female and male students with regards to attitudes of teaching profession.

Moreover, reflective thinking tendencies and attitudes toward teaching profession are differentiated with respect to branches. Calculated scores for the reflective thinking tendencies of english language teacher candidates are relatively higher than computer teacher candidates. Similarly, mathematics, science and preschool teacher candidates have significantly higher scores than computer

teacher candidates. Additionally, calculated scores for mathematics teacher candidates are significantly more than turkish language teacher candidates. Based on these results, it is concluded that more researches are needed on the effect of every department for improving teacher candidate's reflective thinking skills.

Besides from the reflective thinking tendency scores, there is a meaningful and positive correlation between reflective thinking tendencies and attitudes toward teaching profession. It is observed that there is a meaningful positive correlation between attitude dimension 'love' and all dimensions of reflective thinking. On the other hand, there is a negative correlation between 'value' and 'open minded', and a positive correlation between 'value' and 'researcher'. Additionally, there is a positive correlation between 'adaptation' and certain reflective thinking dimensions such as 'open minded', 'continuous and intentional thinking', 'interrogative and effective teaching', 'teaching responsibility and science' and 'looking professional'.

In conclusion, this descriptive study indicates that there is a meaningful and positive correlation between reflective thinking tendency and attitude towards teaching profession, which provides significant information for teacher candidate education.